

Penelope
FITZGERALD

Librăria

Traducere din limba engleză și note de
ALEXANDRU MACOVESCU

NEMIRA

Capitolul 1

În 1959, Florence Green petrecea uneori câte o noapte agitată, după care în zori nu era foarte sigură dacă dormise sau nu. Și asta din pricina grijilor pe care și le făcea în legătură cu Old House, o mică proprietate cu propriul depozit și cu o zonă tidală, pe care voia s-o cumpere ca să deschidă singura librărie din Hardborough. E posibil ca această incertitudine s-o fi ținut trează. Văzuse odată un bătlan care zbura peste estuar și încerca să înghită din zbor un țipar pe care îl prinsese. La rândul lui, țiparul se zbătea să scape din fălcile bătlanului și se mai ivea pe sfert, pe jumătate sau uneori pe trei sferturi din ciocul acestuia. Nehotărârea celor două creaturi era demnă de milă. Își luaseră o sarcină prea grea. Florence simțea că, dacă nu ar fi dormit deloc – și adesea oamenii spun asta, dar nu o cred de fapt –, cu siguranță ar fi stat trează gândindu-se la bătlan.

Era bună la suflet, deși asta nu e de mare folos când vine vorba de autoconservare. Până la jumătatea vieții,

trăise mai bine de opt ani și jumătate în Hardborough, cu o sumă foarte mică lăsată de răposatul ei soț, și începuse să se întrebe în ultima vreme dacă nu cumva era de datoria ei să-și demonstreze – atât ei, cât și celorlalți – că exista cu adevărat. Adeseori, supraviețuirea era tot ce se aștepta de la tine în East Anglia, unde aerul era rece și cerul senin. Locuitorii se gândeau că, indiferent cum vedeai lucrurile, fie ajungeai să trăiești până la adânci bătrâneți, fie erai îngropat degrabă în pământul sărat din curtea bisericii.

Părea micuță, subțire și totuși vânoasă, din față nu o remarcai, iar de la spate nici atât. Lumea nu prea vorbea despre ea, nici măcar în Hardborough, unde orice siluetă se zărea de la mare distanță și orice se zărea era subiect de discuție. Își schimba foarte puțin vestimentația, în funcție de anotimp. Toată lumea îi știa pardesiul de iarnă, care părea făcut să reziste și anul următor.

În 1959, când în Hardborough nu se găseau *fish and chips*, spălătorii sau cinematografe, cu excepția a două sâmbete pe lună, oamenii simțeau o nevoie acută de toate acele lucruri, dar nimeni nu luase în considerare și, cu siguranță, nu se gândise că doamna Green dorea să deschidă o librărie.

— Desigur că nu pot vorbi acum și nu pot face o promisiune definitivă în numele băncii – decizia nu e în mâinile mele –, dar cred că nu va fi o problemă dacă solicitați un împrumut. Guvernul este momentan reticent să acorde credite debitorilor privați, dar sunt semne că legile s-ar relaxa... Nu dau în vileag secrete de stat. Desigur, concurența va fi restrânsă sau inexistentă – mi s-a spus că

de la magazinul de lânărie Busy Bee se mai împrumută câteva romane, nimic semnificativ. Îmi dați asigurări că aveți o experiență considerabilă în domeniu.

Florence, care se pregătea să explice pentru a treia oară ce voia să spună de fapt, s-a văzut cu ochii minții pe ea și pe prietena ei, cu părul făcut permanent și cu creioane la gât, pe vremea când erau tinere secretare, cu douăzeci și cinci de ani în urmă, la firma Müller, pe Wigmore Street. Cel mai bine își amintea când făceau inventarul, iar domnul Müller, după ce le cerea să facă liniște, citea cu voce tare și cu o întârziere calculată lista cu tinerele doamne și colegii lor de echipă aleși la întâmplare pentru verificări. Cu siguranță, nu erau suficienți flăcăi și fusese norocoasă că în 1934 lucra în echipă cu Charlie Green, care cumpăra poezie.

— Când eram tânără, am învățat temeinic meseria, a zis ea. Nu cred că s-a schimbat fundamental de atunci.

— Dar n-ați avut niciodată o poziție de conducere. Ei bine, ar fi nimerit să vă zic un lucru, două. Să le spun sfaturi, dacă îmi îngăduiți.

Erau puține afaceri noi în Hardborough, iar ideea că una urma să fie pusă pe picioare a creat ceva valuri în atmosfera de lăncezeală a băncii, precum o rafală de aer marin ce bate până departe, în inima continentului.

— Domnule Keble, nu vreau să vă mai răpesc din timpul prețios.

— O, dar vă rog să mă lăsați pe mine să hotărâsc asta! Aș vrea să discut cu dumneavoastră următoarele lucruri: trebuie să vă întrebați ce țel aveți, dat fiind că vă doriți să deschideți o librărie. E prima întrebare pentru oricine vrea să aibă o afacere, de orice fel. Sperați să îi oferiți

orășelului nostru un serviciu de care are nevoie? Vă așteptați la un profit considerabil? Sau poate vreți să încercați marea cu degetul, doamnă Green, și nu prea înțelegeți lumea complet diferită pe care anii '60 s-ar putea să ne-o pregătească? Ce păcat că nu există cursuri de specializare pentru bărbații și femeile care vor să intre în afaceri...

Evident că existau pentru directorii de bancă. Acum, că se găsea pe teren cunoscut, domnul Keble vorbea mai repede, iar în voce i se simțea greutatea experienței acumulate. I-a spus de necesitatea unui contabil profesionist, de un sistem de rambursare și de costurile de oportunitate.

— ...doamnă Green, aș dori să subliniez ceva ce cu siguranță v-a scăpat și care e totuși atât de evident pentru noi ceilalți, care avem o viziune de ansamblu. Ideea e următoarea: *dacă la un moment dat profitul nu va fi la același nivel cu cheltuielile, este limpede că în curând vor apărea probleme de ordin financiar.*

Florence știa acest lucru de la primul ei salariu, atunci când începuse să se întrețină singură, la șaisprezece ani. S-a abținut să răspundă tăios. Oare ce se alesese de firea ei hotărâtă, pe când trecea prin piață ca să ajungă la banca ale cărei ziduri de cărămidă roșie sfidau vântul, încât acum îi era greu să fie rațională și plină de tact?

— Cât despre acțiuni, domnule Keble, știți că am avut șansa de a cumpăra mare parte din ele de la Müller, acum că firma se va închide. A reușit să o spună pe un ton hotărât, deși simțea că închiderea era un atac personal la adresa amintirilor ei. Încă nu am o estimare a valorii acestora. Și, în ceea ce privește proprietatea, ați

fost de acord că 3 500 de lire reprezintă un preț corect pentru Old House și depozitul de stridii.

Spre uimirea ei, directorul a ezitat:

— Proprietatea e nelocuită de ceva vreme. Desigur că avem problema agentului imobiliar și a avocatului – parcă Thornton îl cheamă, nu? Era o metaforă, un fel de slăbiciune, întrucât erau doar doi avocați în Hardborough. Dar mă gândeam că prețul a scăzut și mai mult... Casa n-o să plece, dacă mai așteptați puțin... se deteriorează... umezeala...

— Banca e singura clădire din Hardborough fără umezeală, i-a zis Florence. Poate aveți prea multe pretenții, dacă lucrați aici toată ziua.

— ...și am auzit sugestii – sunt într-o poziție din care am înțeles că s-ar fi sugerat – cum că acea proprietate ar putea avea alte întrebuințări, deși există mereu posibilitatea ca aceasta să fie vândută din nou.

— Desigur că vreau să reduc cheltuielile la minimum. Directorul se pregătea să zâmbească înțelegător, dar nu s-a mai deranjat când Florence a adăugat tăios: Însă nu am nicio intenție să vând. E ciudat să faci un pas înainte când ești la jumătatea vieții, dar nu intenționez să mă retrag odată ce am început. La ce cred oamenii că mai poate fi folosită Old House? De ce n-au făcut nimic în această privință în ultimii șapte ani? Și-au făcut cuib coțofenele înăuntru, jumătate din țigle au căzut, duhnea a șobolani. N-ar fi mai nimerit să fie un loc în care oamenii să stea și să se uite la cărți?

— Îmi vorbiți despre cultură? a întrerupt-o directorul, în a cărui voce se împleteau mila și respectul.

— Cultura e pentru amatori. Nu pot să am o afacere în pierdere. Shakespeare a fost un profesionist!

Florence se putea enerva din mult mai puțin, dar măcar era norocoasă că ținea atât de mult la ceva. Directorul i-a replicat, pe un ton liniștitor, că cititul ia mult timp.

— Îmi doresc doar să am mai mult timp la dispoziție. Știți că oamenii au o impresie greșită în ceea ce privește ora de închidere a băncii. Iar eu nu prea am timp pentru mine seara. Însă nu mă înțelegeți greșit, o carte bună pe noptieră este de o valoare inestimabilă. Când o să mă pensioneiez, în cele din urmă, imediat ce o să citesc câteva pagini, o să mă apuce somnul.

Florence se gândea că, în acel ritm, directorului îi va lua peste un an să termine o carte bună. Prețul mediu al unei cărți era de doisprezece șilingi și șase pence. A oftat. Nu-l cunoștea deloc pe domnul Keble. Și foarte puțini oameni din Hardborough îl cunoșteau. Deși la televizor și la radio li se spunea că Anglia trece printr-o perioadă de prosperitate, locuitorii din Hardborough se confruntau cu greutate și îl evitau din principiu pe directorul băncii. Pescuitul de heringi era în scădere, nu prea se mai căuta personal pentru șantierul naval și erau mulți pensionari care trăiau dintr-un venit fix. Aceștia nu-i întorceau domnului Keble zâmbetul sau fluturatul mâinii pe geamul coborât în grabă al mașinii Austin Cambridge. Poate de aceea discutase atâta vreme cu Florence, deși discuția nu era deloc una de afaceri. În opinia lui, se ajunsese la un nivel personal aproape inacceptabil.

Ca și domnul Keble, Florence Green putea fi considerată o singuratică, dar acest lucru nu îi făcea să pară

deosebiți în Hardborough, unde mulți locuitori erau retrași. Biologii din partea locului, tăietorul de trestie, poștașul, domnul Raven din mlaștini, toți mergeau pe bicicletă, unul câte unul în bătaia vântului, cei mai observați dintre toți observatorii, încât puteai deduce cât e ceasul în funcție de când reapăreau la orizont. Nu toți singuraticii ieșeau din case. Domnul Brundish, descendent al uneia dintre cele mai vechi familii din Suffolk, stătea atât de mult în casă, încât era ca un bursuc în vizuină. Dacă își făcea apariția vara și purta haine din tweed de culoare verde-închis sau cenușiu, arăta ca un tufiș de grozamă mișcător pe fundalul unui desiș de grozamă sau ca pământul pe lângă nămol. Toamna se băga în pământ. Oamenii îi luau lipsa de politețe cum luau capriciile vremii – senină dimineața, înnorată mai târziu, oricât de promițătoare ar fi fost la început.

Orașul însuși era o insulă între mare și râu, mormăind și retrăgându-se imediat ce se făcea frig. La fiecare cincizeci de ani, mai pierdea câte o curea de comunicare, de parcă nu-i păsa de asemenea lucruri. La 1850, râul Laze deja nu mai era navigabil, iar cheiul și ambarcațiunile putreziseră. În 1910 se prăbușise podul batant, iar de atunci toate mașinile ocoleau zece mile prin Saxford pentru a traversa râul. În 1920 se închisese calea ferată cea veche. Copiii din Hardborough, cu toții înotători și scufundători, nu puseseră vreodată piciorul într-un tren. Se uitau la gara părăsită a companiei LNER cu un respect superstițios. Panourile ruginite din tinichea, pe care se făcea reclamă la Fry's Cocoa și Iron Jelloids, atârnav în bătaia vântului.

Inundațiile devastatoare din 1953 s-au năpustit asupra digului marin și l-au distrus, așa că era periculos să traversezi gura portului, însă nu și când era reflux. O ambarcațiune cu vâsle era singura modalitate prin care puteai traversa Laze. Operatorul feribotului își petrecea timpul în magazie, scriind orarul cu cretă pe ușă, însă asta se întâmpla pe țărmul îndepărtat, așa că nimeni din Hardborough nu știa sigur când circula feribotul.

După ce a vorbit cu directorul băncii și s-a resemnat la gândul că toți locuitorii știau că fusese acolo, Florence s-a dus să se plimbe. A trecut peste scândurile de lemn montate deasupra digurilor; pe când mergea, auzea mici creaturi foșnind și improșcând cu apă – nu știa ce specie – înainte să se lanseze. Deasupra ei, pescărușii și cioarele pluteau încrezătoare. Direcția vântului se schimbase și acum bătea spre țărm.

Mai sus de mlaștini era groapa de gunoi și apoi începea câmpul aspru pe care fermierii îl puteau împrejmui. Și-a auzit numele sau, mai bine zis, l-a văzut, din moment ce cuvintele au fost purtate imediat de vântul puternic. Omul care se ocupa de mlaștini o striga pe nume.

— Bună dimineața, domnule Raven! Nici cuvintele ei nu au fost auzite.

Raven devenea veterinarul de rezervă când nu mai era altcineva prin preajmă. Era pe terenul consiliului, unde oricine putea plăti cinci șilingi pe săptămână ca să-și ducă animalele la păscut, iar în capătul opus era un cal bătrân și castaniu, un Suffolk Punch, ale cărui urechi se întorceau ușurel în direcția oamenilor care se aflau pe teritoriul lui. Stătea acolo bănuitor, cu picioarele rigide proptite de gard.

Când s-a apropiat la cinci metri de Raven, doamna Green a înțeles că el îi cerea cu împrumut pelerina de ploaie. Straturile lui de haine erau rigide și nu și le putea da jos la comandă.

Raven nu cerea niciodată nimic decât dacă era absolut necesar. A acceptat haina și a dat aprobator din cap, iar, pe când ea stătea încercând să nu moară de frig la adăpostul unui tufiș de mărăcini, el a traversat câmpul, în timp ce animalul bătrân nu-l slăbea din priviri. Îi urmărea fiecare mișcare cu nările fremătând, mulțumit că Raven nu avea un căpăstru, și refuza să fie mai înțelegător de-atât. În cele din urmă trebuia să se hotărască dacă să înțeleagă sau nu, așa că un fior profund l-a străbătut de la bot până la coadă, și pe urmă a oftat. Apoi a lăsat capul în jos, iar Raven a pus una dintre mânecile pelerinei de ploaie în jurul gâtului său. Cu un ultim gest de independență, și-a dat capul într-o parte și s-a prefăcut că se uită după iarbă proaspătă pe un petic umed sub gard. Nu era nimic, așa că l-a urmat stânjenit pe câmp pe cel ce se îngrijea de mlaștini, departe de vitele indifereente, înspre Florence.

— Ce are, domnule Raven?

— Mănâncă, dar nu se alege cu nimic bun din iarbă. Din cauză că are dinții tociți. Rupe iarba, dar nu o mestecă.

— Și, atunci, ce putem face? l-a întrebat cu compătimire în glas.

— Pot încerca să-i pilesc, i-a răspuns domnul Raven. A scos un căpăstru din buzunar și i-a dat înapoi pelerina de ploaie. S-a ferit de vânt ca să se încheie. Raven a mânat înainte calul bătrân.